

Per un sindicalisme alternatiu

l'esquerra

www.cgtcatalunya.cat/cgtense • cgtense@cgtcatalunya.cat • DL 36887/92

Federació
d'Ensenyament
de CGT
de Catalunya
Via Laietana, 18,
Planta 9
08003 Barcelona
Tf. 933103362

octubre 09

Centenari de l'afusellament

Ferrer i Guàrdia i la seva influència en les pedagogies llibertàries ibèriques

2009-10

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

dl	dt	dc	dj	dv	ds	dg
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

**Escola nova
POBLE LLIURE**

**Continuem lluitant
per un ensenyament públic,
laic i coeducatiu!**

A cent anys de l'afusellament de
Francesc Ferrer i Guàrdia i a setanta del CENU,
primera xarxa educativa pública.

Federació
d'Ensenyament
de CGT
de Catalunya
Via Laietana, 18,
Planta 9
08003 Barcelona

Ponent Av. Catalunya, 2, 1r - 25002 Lleida • cgtenselleida@gmail.com • tel.973275357

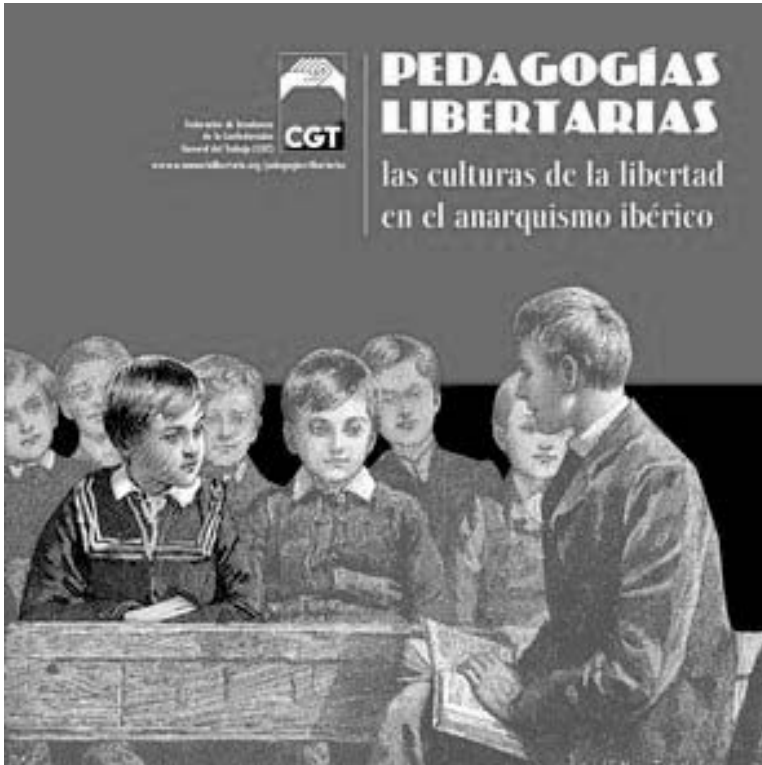
Girona Av. Sant Narcís, 28, entl 2a -17005 Girona • cgt_gir@cgt.es • tel.972231034

Camp de Tarragona Rambla Nova, 97, 2n, 1a - 43001 Tarragona • cgttarragona@cgt.es • tel.977242580

Barcelona Via Laietana, 18, Planta - 908003 Barcelona • cgtense@cgtcatalunya.cat • tel.933103362

Les pedagogies llibertàries de principi del segle XX

L'any 1898 es va crear un comitè pro ensenyament anarquista. Aquest comitè va estar integrat per Kropotkin, Reclus, L. Michel, Malato, Ardouin, Grave i Tolstoi (amb la seva experiència pedagògica Iànaia Poliana) Van anar definint i posant en pràctica uns models d'aprenentatge que s'oposaven frontalment al control social al servei del capitalisme i de la societat de classes que presidia tots els sistemes educatius estatals.

-Inseparable de la revolució

Sense educar-se el poble explotat no podia arribar a una revolució alliberadora i, tanmateix, serien les mateixes transformacions revolucionàries que permetrien culminar aquesta tasca educativa de les classes populars.

Sebastian Faure en la seva obra *L'Enciclopèdia anarquista*, en tractar el terme educació planteja que «en complementar-se la revolució i l'educació, un revolucionari conscient no pot desinteressar-se de l'educació, i un bon educador no pot ignorar el que l'educació deu a la revolució»

-Per a la llibertat i en llibertat

La llibertat no havia de ser només un objectiu, una meta; també un instrument, una fórmula, per aconseguir-la. El mètode educatiu havia de ser llibertari en els seus objectius i en els seus mitjans. Segons Abad de Santillan «no s'ha de limitar la llibertat per arribar a la llibertat»

L'ensenyament havia de respectar el lliure

desenvolupament de l'individu. Segons el principi d'autoregulació: a nivell individual, construcció de la personalitat autònoma; a nivell social, construcció d'una societat que possibiliti el desenvolupament de tots els individus i l'extinció de les relacions de poder.

-Integral

Aquest terme va ser utilitzat des dels primers congressos de l'AIT (Ginebra, 1866; Lausana, 1868;...) i pels principals teòrics llibertaris del segle XIX (Proudhon, Bakunin, Kropotkin, Robin,...) Per al pedagog francès Paül Robin suposava el desenvolupament progressiu i ben equilibrat de la persona. Partia del principi d'igualtat natural i es referia tant als factors físics com a intel·lectuals o ètics, educació corporal i desenvolupament intel·lectual integrats.

Aquest aprenentatge integral havia de tenir una projecció revolucionària i atacar un dels fonaments de l'estructura social capitalista: la divisió entre treball manual i intel·lectual. Per a Bakunin, l'educació integral correctament aplicada comportarà que «en interès del treball i de la ciència, no hauran d'existir ni obrers ni intel·lectuals, simplement homes»

-Específica

El principi d'igualtat natural que defensaven els llibertaris no es podia confondre amb una apologia de la homogeneïtzació de les persones. L'educació llibertària havia de promoure allò que és específic de cada persona, allò que li fa ser ella. El paper fonamental del mestre o de la mestra havia de ser el d'ajudar a cadascú a descobrir les seves possibilitats e interessos.

-Moral i solidària

La nova educació llibertària havia de ser oposada a l'educació dogmàtica i sectària (oficial i religiosa) i fidel a la moral natural, laica i racional que té les seves bases en dos valors inseparables (antitètics, però interdependents) com són la llibertat i la solidaritat. Malgrat, certes posicions individualistes (Stirner) la majoria dels llibertaris van plantejar la imbricació d'allò individual amb allò col·lectiu.

-Nova i en un medi social lliure

El canvi social havia de comprendre totes les estructures de la convivència i les relacions polítiques i

econòmiques. Era fonamental la desaparició de les relacions d'autoritat i explotació econòmica i social i la implantació de relacions de solidaritat, igualitàries i de cooperació econòmica. «Per a que les capacitats individuals prosperin i no se les impedeixi donar tots els seus fruits, és necessari... que els privilegis individuals, tant polítics com econòmics, és a dir totes las classes, siguin abolides» segons Bakunin.

-Permanent i no reduïda a les institucions escolars

Els llibertaris es van mostrar partidaris d'un procés d'aprenentatge no reduït a l'etapa infantil i juvenil. Calia fomentar una educació popular y per a adults per desenvolupar la seva capacitat cultural, tècnica i ideològica. Les institucions escolars de l'època, el control per part de l'església i l'Estat i el paper que reservaven a la instrucció escolar dels infants de la classe treballadora van fer que els pensadors i teòrics llibertaris, però també les organitzacions sindicals de tendències antiautoritàries, defensessin una escolarització no reduïda a les institucions escolars.

Ferrer i Guàrdia i l'Escola Moderna

Francesc Ferrer i Guàrdia, durant el seu exili a París entre 1886 i 1901 motivat per la seva militància republicana, va entrar en contacte amb llibertaris com Malato i Grave i amb científics, professors universitaris, periodistes i polítics (Maeterlink, Heaford, Painlevé, Naquet, Jaurés...) partidaris d'una educació nova i en llibertat que es contraposés a la instrucció educativa predominant (disciplina, programes anul·ladors de la personalitat i transmissors dels valors classistes i conservadors, segregació...)

Amb el llegat econòmic d'Ernestine Meunié, es va traslladar a Barcelona per constituir escoles racionals i científiques. A l'agost de 1901 inaugura al carrer Bailén l'escola Moderna i comença a publicar el butlletí de l'Escola Moderna.

Característiques pedagògiques de l'Escola Moderna

-Racionalisme i científisme

Per a Ferrer i Guàrdia ser racional era sinònim de científic i no dogmàtic, suposava l'absència de dogmes i el lliure discurs de la raó. Tanmateix, considerava «*la ciència com l'exclusiva mestra de la vida*» i, com a conseqüència, l'educació racionalista no podia afirmar ni negar res que no fos demostrable científicament i comprensible racionalment.

-Neutralitat ideològica i compromís social

L'escola racionalista en tant que antidogmàtica es veu obligada a mostrar les diverses opinions sobre cada qüestió. El mestre es converteix en guia, en expositor d'idees i no en transmissor de suposades *veritats absolutes*.

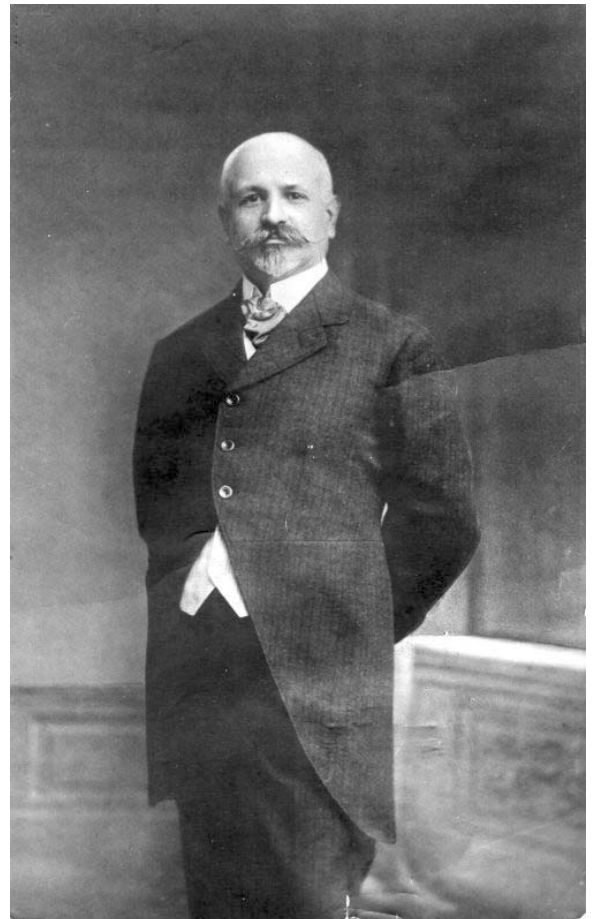
No obstant, l'escola racionalista és una escola de classe i la pedagogia racionalista *una pedagogia de rebel·lia* (Solà) i *un altre mitjà més per a l'acció insurreccional del proletariat* (Álvarez Junco) És per això que s'estudia la lluita de la classe obrera per al seu alliberament, l'explotació del capitalisme, la injustícia de la propietat privada,...

-Laïcisme

Una escola que negava tot tipus de dogma, lògicament rebutjava tot tipus de fe o de creença religiosa basada en referències sobrenaturals; i, especialment, la seva utilització com a element educatiu.

-Educació integral

Ferrer recull les idees de la pedagogia llibertària, expressades per Robin, i les plasma tant teòricament com pràcticament. La potenciació de totes els aspectes de la personalitat humana (física, moral, intel·lectual, estètica, científica, social,...) La integració del treball manual i de l'intel·lectual, del saber i del fer.

-Integració en l'entorn i metodologia activa

L'infant es torna a enfrontar a la natura com ho van fer els seus avantpassats. En conseqüència, s'ha d'apropar l'alumne a la natura, integrar-lo en el medi que l'envolta (Reclús) L'educació racionalista cerca ajudar-li en aquest camí, mitjançant una sèrie de mètodes actius: l'hipotètic-deductiu, el treball en equip, les excursions, l'observació directa, el rebuig del verbalisme,...

-Coeducació

Front la legislació i la conducta dominant, l'escola racionalista va defensar la coeducació. Aquesta anava directament lligada al racionalisme i al laïcisme (de fet es considerava l'església catòlica responsable de la discriminació de les dones) i era profundament revolucionària, des d'un punt de vista social, doncs atacava la societat patriarcal. L'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia va tenir un 40% d'alumnes femenines, a principi del segle XX, i totes les escoles racionalistes i llibertàries van practicar la coeducació.

-Absència de premis i càstigs

Segons Ferrer els estímuls externs a l'aprenentatge (exàmens, concursos, notes,...) havien de ser substituïts pels interns (interès, responsabilitat, ètica,...) Ferrer va suprimir premis, càstigs, notes,...

Altres aspectes de l'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia

L'Escola Moderna va desenvolupar tasques editorials mitjançant el Butlletí i la seva editorial, en la qual es van traduir i publicar obres de Grave, Reclus, Elslander i també d'Odón de Buen, Anselmo Lorenzo, Joan Montseny... que eren utilitzades en el mateix centre i venudes a d'altres escoles seguidores del model racionalista. Com és fàcil d'entendre la nova experiència pedagògica es va trobar, al començament, òrfena de materials pedagògics i textos adients als seus plantejaments. Una de les feines fonamentals de Ferrer va ser la d'impulsar una línia editorial adequada a les necessitats de l'Escola Moderna i del que posteriorment s'anomenaran les escoles racionalistes.

Però, segons Pere Solà «la nòmina dels llibres publicats i difosos per l'Escola Moderna va des dels llibres de caire escolar a llibres pensats per a nuclis d'obriers conscients». Ferrer va comptar amb el suport de professors universitaris com Odón de Buen i Martínez Vargas, científics de relleu internacional com Reclus, activistes anarquistes com Lorenzo (que era tipògraf i s'encarregava de l'edició del Butlletí), advocats com Salas Anton...

Des de l'Escola Moderna es van fer tasques d'extensió cultural entre pares, mares, alumnes, seguidors i partidaris (tant entre el món científic i universitari com entre el proletariat més conscient i il·lustrat) en caps de setmana i procurant la vinculació entre les comunitats

educatives de les escoles laiques i racionalistes. Les xerrades dominicals de caire científic van ser molt concorregudes.

En 1906, Ferrer fou acusat d'instigar l'intent de regicidi de Mateu Morral. Va ser empresonat i l'Escola Moderna clausurada. Arreu d'Europa es van suscitar moviments de suport. Ferrer era prou conegut en determinats àmbits atès que formava part de la Lliga del Lliurepensament (de la qual havia estat secretari i hi assistia als seus congressos) de la maçoneria i, com he escrit abans, tenia molts contactes amb sectors llibertaris i progressistes. Deixa't en llibertat, després d'un judici militar, dedicarà la majoria dels seus esforços a l'activitat editorial i a la coordinació de projectes pedagògics inspirats en l'Escola Moderna

La CNT i les escoles racionalistes

A més dels contactes amb Lorenzo i Montseny (*Federico Urales*), Ferrer va finançar la publicació de *La Huelga General* i va establir freqüents contactes amb el proletariat català organitzat. En ser afusellat, el 13 d'octubre de 1909, després d'un nou judici militar en el qual se'l va condemnar de fet per la seva activitat pedagògica racional i lliure enfront de l'obscurantisme de la instrucció educativa de l'Estat i l'església Catòlica i no per la seva participació activa a l'anomenada Setmana Tràgica, Ferrer esdevé un exemple per Solidaritat Obrera.

I, en una acció d'anada i tornada entre les pedagogies llibertàries i Ferrer i Guàrdia, l'exemple de l'Escola Moderna (tot i que la majoria de la seva clientela havien estat fills i filles de professionals liberals i famílies acomodades) dintre del moviment anarquista i sindicalista revolucionari es va plasmar en una institució original: l'escola racionalista.

L'escola racionalista era oposada i alternativa al sistema educatiu oficial al qual es criticava per la seva subjecció a les directrius estatals, la seva preocupació per seguir *la regla* i la inutilitat del seu saber. L'escola oficial deformava, adaptava i produïa conformistes. Contràriament, l'escola racionalista exposava i no imposava, estudiava i analitzava, tot i respectant la lliure consciència de l'alumne i, per tant, permetia la igualtat de condicions, formava individus renovadors i competents en el treball i desenvolupava l'autonomia personal.

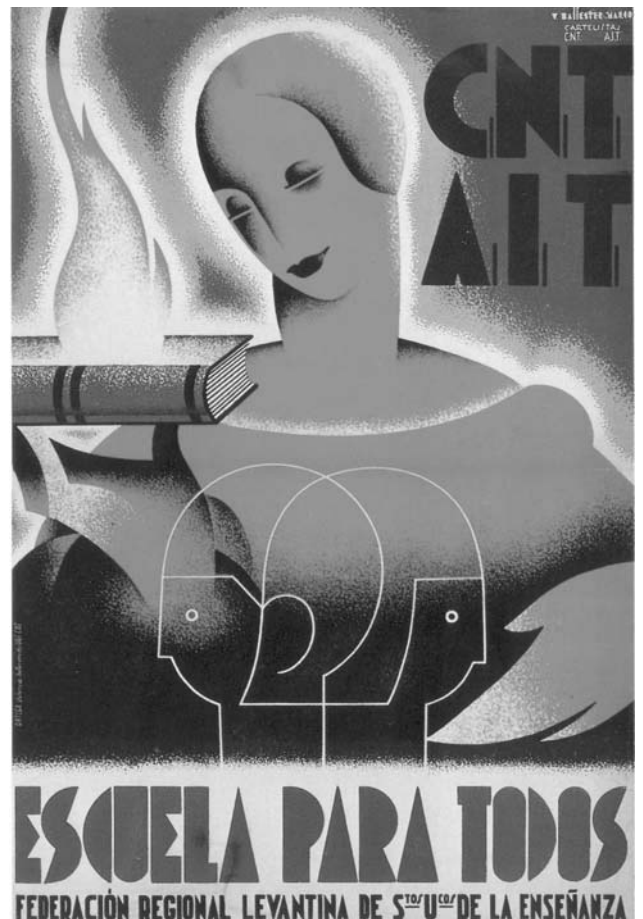
El congrés fundacional de 1910, tractà la «*Necessitat d'establir escoles dintre dels sindicats obrers. Manera de portar-lo a efecte*» El dictamen de la ponència defensà la fundació d'escoles en el si dels sindicats, en les quals es faria servir com a mètode «*la divulgació racional dels coneixements científics i l'aplicació de l'ensenyament tècnico-professional*», cosa per la qual es recomanava la recaptació de quotes especials. El congrés de Sants (1918) de la CNT catalana va aprovar un model tipus d'estatuts dels nous sindicats únics que en el seu article 3r que plantejava: «*Serà qüestió primordial d'aquest sindicat establir escoles racionalistes per a la més integral emancipació del proletariat*»

El congrés confederal de La Comèdia (Madrid, 1919) va continuar insistint sobre el tema «*fora convenient que aquells sindicats que contin amb forces i mitjans fossin immediatament a la implantació de dites escoles*» i es veié la necessitat de crear un *comitè pro ensenyança* agregat al Comitè Nacional, d'una *Normal Nacional* que assortís de professorat les escoles sindicals i d'implantar una quota obligatòria.

Finalment, en el congrés de Saragossa de 1936, es dedicà un extens espai a l'educació dintre del Concepte confederal del Comunisme Llibertari i es defensava «*un ensenyament lliure, científic i igual per als dos sexes, dotat de tots els elements precisos per exercitar-se en no importa quin ram de l'activitat productora i del saber humà*»

-Pedagogs i experiències d'educació racionalista i/o llibertària

Tot i les greus dificultats sòcio-polítiques (Setmana Tràgica, il·legalització de la CNT, I Guerra Mundial, vagues generals de 1916 i 1917, pistolisme patronal, dictadura de Primo de Rivera) durant les dues primeres dècades del segle XX mestres racionalistes i llibertaris i sindicats únics de la CNT

desenvoluparan una important i difícil tasca de aprenentatge racional, laic i coeducatiu entre les classes populars. Entre d'altres podem citar: Samuel Torner i la seva Escola Moderna a València; Alban Rosell, primer en la *Institución Libre de Enseñanza* i posteriorment Escola Moderna de Montgat (1904) i Escola Integral de Sabadell (1906/9); Joan Roigé a L'Escola Llum de Sants i Escola d'Esparreguera; Sánchez Rosa i les seves escoles racionalistes de Xerès; Eleuterio Quintanilla i l'*Escuela Neutra Graduada* de Gijón; Ricardo Mella a Galícia; Torres Tribó i l'Escola del Guinardó i de les col·lectivitats de Valls i de Móra d'Ebre; Floreal Ocaña i l'Escola racionalista de la Torrassa (l'Hospitalet); Puig i Elias i Escola Natura del Clot (sindicat tèxtil); Higinio Noja i l'Escola d'Alginet (Ribera Alta)... Aquesta educació alternativa s'amplià a d'altres mitjans d'educació no sistemàtics (ateneus, biblioteques populars,...)

El CENU i altres experiències durant la revolució

Els anys 30 (fins a principis del 39) seran l'etapa daurada de les escoles racionalistes i amb la llibertat que suposa la II República i l'expansió afiliativa de l'organització confederal el nombre d'escoles i ateneus es multiplicaran. La CNT, en els territoris on a més de derrotar l'aixecament feixista les classes populars i les seves organitzacions van ser mestresses de la nova situació, va haver d'ampliar el seu model d'aprenentatge al conjunt de la població. És a dir, construir el sistema públic d'ensenyament.

El CENU

Al juliol de 1936, la política catalana restà en bona mesura en mans de les organitzacions obreres, que formaren una sèrie d'organismes col·legiats (amb representants de totes les forces polítiques i sindicals d'esqueres) per tal de donar resposta als temes fonamentals: la guerra, l'economia, la producció industrial, l'educació, l'autogovern,...Entre ells, el Comitè de l'Escola Nova Unificada (CENU)

Lluís Companys, president de la Generalitat, i Ventura Gassol, conseller de Cultura, van signar la constitució del CENU. En la introducció del decret s'afirmava que «*La voluntat revolucionària del poble ha suprimit l'escola de tendència confessional. És l'hora d'una nova escola, inspirada en els principis racionalistes del treball i de la fraternitat humana...*»

El CENU estava constituït per 4 representants de la CNT (Puig i Elias, Escorihuela, Fàbregas i Carsi), 4 representants de la FETE-UGT i altres 4 persones nomenades per la Generalitat en representació dels principals centres superiors.

De juliol a setembre de 1936, el CENU exerceix una autoritat absoluta en matèria docent i cultural i, a més, aquest s'encarregà de controlar els edificis confiscats, «*amb el concurs que calgui de les milícies ciutadanes*», que fossin susceptibles de tenir un ús docent.

En setembre de 1936 es formà el govern català de concentració, en el qual participà a CNT. Els comitès deixaren, en teoria, de tenir funcions executives, moltes de les juntes i comitès sorgits al juliol desapareixeran i molts dels seus membres s'integraren en antics o nous organismes republicans. El Comitè de l'Escola Nova Unificada es transformà en Consell de l'Escola Nova Unificada. No obstant, el protagonisme del CENU de setembre de 1936 a maig de 1937 fou absolut. Totes les mesures de la conselleria de Cultura (ensenyament del català, curssets per analfabets, nomenament de mestres, creació d'escoles del CENU,...) portaven el segell i l'informe del CENU.

Els fets de maig de 1937 van tenir com a conseqüència el reforçament de les institucions i dels poders executius i l'ostracisme dels organismes sorgits al caliu de la revolució. El CENU va passar a ser un «*organisme assessor i informador*» en matèria d'ensenyament del Departament de Cultura. Tanmateix es va variar la composició del

Consell: 3 representants de la UGT, 3 de la CNT, 2 representants de la Generalitat, 2 representants dels alumnes i altres 4 membres, representants respectivament de les institucions escolars.

Realitzacions del CENU

El CENU elaborà una nova estructura educativa pública. Per a molts autors es tracta de la única alternativa revolucionària de l'ensenyament a l'Estat espanyol.

El Pla General d'Ensenyament tenia com a principis bàsics: educació per tothom i en condicions d'igualtat, però amb llibertat perquè cada nen o nena desenvolupés les seves facultats i interessos; les facultats determinaven les possibilitats de cada alumne o alumna, la riquesa deixava de ser un condicionant en el procés d'aprenentatge; el sistema educatiu com a cos unificat, amb la suficient coordinació entre tots els nivells d'ensenyament per tal que tot el sistema educatiu fos una obra única.

L'escolarització bàsica s'establí entre els 0 i els 15 anys. Després hi havia múltiples opcions: escoles de pre-aprenentatge, escoles d'aprenentatge, l'Escola del Treball o el Politècnic Bàsic (ensenyament teòric-pràctic, oposat al batxillerat clàssic) Posteriorment, les Escoles Tècniques o la Universitat. També els ensenyaments artístics superiors (Belles arts i Bells oficis) El Politècnic d'adaptació, creat al gener de 1937, oferia als treballadors i treballadores la possibilitat d'accedir al nou sistema i d'integrar-se a la Universitat.

L'aplicació d'aquest complex i ambiciós pla d'ensenyament no va poder fer-se efectiva per les circumstàncies històriques del moment, excepte en cert nivell dels centres professionals i en les etapes maternal i primària.

Un dels reptes més importants amb que es va trobar el CENU va ser la plena escolarització. Calia escolaritzar al voltant de 150.000 nens i nenes. La situació s'havia complicat amb l'abandonament gairebé total de l'activitat escolar per part de les ordres religioses. Evidentment no es va aconseguir l'escolarització total a l'inici del primer curs; no obstant, durant el període que el sistema públic d'ensenyament va dependre directament del CENU es crearen al voltant de 128.000 places escolars (més de 80% del dèficit), que sumades a les habilitades pels ajuntaments permeten assegurar que tot i les dificultats derivades de la guerra, pràcticament es va aconseguir l'objectiu.

Tampoc la dotació i infraestructures de les noves places no es van poder fer com preveien els plans del CENU, l'economia de guerra i les circumstàncies del mateix conflicte van obligar a situar els nous centres en mansions particulars, fàbriques o centres d'ensenyament privats que van ser incautats i condicionats per a l'ensenyament públic.

La creació de noves places escolars unida a la mobilització al front de batalla o a altres responsabilitats de molts professors i professores, comportaren la necessitat de trobar els 3.000 mestres necessaris. Sota les instruccions del CENU es nomenaren 2.000 interins, a l'octubre de 1936, que a l'any següent passaren a propietaris.

El Servei de Material Escolar i Pedagògic, creat a l'abril de 1937, fou l'encarregat de proveir els centres docents de mobiliari, material fungible, científic i tècnic i eines de taller. La Comissió del Llibre Escolar, adscrita al Servei, vetllava per el foment i la millora dels llibres de text, així com establir les normes generals i autoritzar els llibres presentats per les editorials.

El CENU va establir la coeducació de nens i nenes i de joves en tots els nivells de l'ensenyament «...per fomentar la col·laboració espiritual, fruit d'aquest tracte, i crear, així, en l'escola un ambient més humanitzat i més sensible», per primera vegada a l'Estat espanyol.

Tanmateix s'establiren: cursos de cultura general per a treballadors, amb participació de professors universitaris i matrícula oberta; un pla general contra l'analfabetisme amb classes als sindicats, cooperatives, hospitals,...; campanyes a les ràdios, als sindicats i als ajuntaments per fomentar la lectura i ensenyar a llegir i escriure als analfabets a les fàbriques, als

tallers, al camp. Puig i Elias, en la seva condició de president del CENU, es va implicar directament i de fet va implicar la CNT i el CENU en les colònies infantils per als nens refugiats a Figueres, Olot, Banyoles,...

El model del CENU es va traslladar a l'Aragó i el País Valencià.

Altres realitzacions pedagògiques

Són dignes de menció les escoles lligades a las col·lectivitzacions agrícoles (Serós, Amposta, Arenys de Mar) o empreses col·lectivitzades, en Catalunya; Calanda, Vencillón, Alcorisa, Ballobar o Valderrobles, en Aragó; Benicarló, Xàtiva, Uriel, Elx, Villena o Mislata, en el País Valencià; Belvis del Jarama, Manzanares, Miralcampo o Cuenca, en Castella-La Mancha; Huéscar o Jódar, en Andalusia.

Arribat el temps d'un sistema econòmic socialitzat o col·lectivitzat, era necessària la participació dels tècnics en les noves tasques productives i la formació tècnica dels i de les treballadores de la col·lectivitat agrària o industrial. En la indústria: el departament de capacitació de la fusta de Barcelona, l'Escola Tècnica d'òptica de la Indústria Vidriera de Barcelona, la Indústria ferroviària de Catalunya, la Col·lectivitat d'Auto-Transport de Alcañiz, el taller-escola de la Indústria Metal·lúrgica Socialitzada d'Alacant, l'Institut Obrer del sindicat de la Indústria Tèxtil i Fabril d'Alcoi, l'Escola Politècnica Confederal de Madrid o l'Escola Professional d'Arts i Oficis d'Elda (CNT-UGT) En el camp: l'Escola de secretaris de col·lectivitats de València, la Universitat Agrícola de Moncada, l'Institut regional Agro-Pecuari de la Federació regional de pagesos del Centre o l'Escola de Militants de Monsó.

També s'incrementà la funció cultural, formativa i recreativa dels ateneus llibertaris. Les activitats artístiques foren fomentades per les Escoles d'Arts i Oficis de Membrilla, Amposta, Blanes o Graus, l'Escola de dibuix de Silla, les vetllades culturals d'Arenys de Mar, Cretas, Mosqueruelas... La *Federación Ibérica de Juventudes Libertarias* (FIJL) amplificà la seva tasca educativa amb ateneus, gires campestres i excursions, concursos artístics, grups teatrals. *Mujeres Libres* fomentà l'emancipació com a dones i com a treballadores en els Instituts de Mujeres Libres de Madrid y València, el Casal de la Dona Treballadora de Barcelona.

La CNT organitzà també colònies de refugiats col·lectives, en forma de internat, i familiars, sota la supervisió d'un mestre. Se creà el *Consejo Nacional de la Infancia Evacuada* per atendre i supervisar el funcionament de les colònies: Almuñécar, Graus, Spartaco en Argentona, Escola de Militants Ramón Acín en València, l'Ascaso-Durruti de Lançà, la Món Nou,...

Emili Cortavitarte Carral

Continuem lluitant per un ensenyament públic, laic i coeducatiu!!

Vine amb nosaltres!

Dades personals

Nom i cognoms..... Data neixement

NIF/NIE..... Adreça..... Població CP.....

Comarca..... Telèfon..... Mòbil..... Email.....

Dades laborals

Empresa..... Centre de treball.....

Adreça centre de treball Població..... CP.....

Comarca..... Telèfon.....

Conveni col·lectiu

Ensenyament públic Laboral públic Privada Lleure Altres.....

Situació laboral

Actiu contracte indefinit, funcionari, interi jornada completa Aturat

Actiu amb contracte temporal, suplències i mitges jornades Jubilat

Domiciliació bancària

Banc/Caixa..... Núm. Entitat..... Agència núm.....

Adreça..... Població..... CP.....

Núm. Control..... Compte/Llibreta.....

Data..... Signatura.....

